

ANA 'BREA 'NÄNÄ
(Contes de chez nous)

N° 1

Raconté par DJAHI Kogné Michel
(Djapadji)

Première impression Mai 2002

(Corrigé en document PDF Octobre 2008)

© Centre de Traduction et d'Alphabétisation
en langue Bakwé
(C.T.A.B.)
—Touadji II —
B.P. 555, Méagui
Côte d'Ivoire

Cel: 07.89.61.68 / 07.04.60.01
07.62.97.21 / 07. 00. 29.32

'Kua nyra bätää nyüü

(*Les morts et les habitants du village*)

'Kua blö 'lɪ, bätää nyüü blö 'lɪ, 'üü –füö
kä tou. 'Kua kla, bätää nyüüa 'muu kla –wɛ,
–maa 'kua kla. –Sɾɪ ma pa –suwla, üma trara
tou –floorofa 'wɒ nɪ, bätää nyüü fɔ. 'Kua 'nyɪ
'nyie ma 'üün.

'Kua nɪnɪa 'ümä –plu 'plä 'ba. Nyüülü
kä 'fɔ bää 'plä 'wɒ kreɛɛkpe, 'ümä kua bä.
Bätää nyüü 'paa 'lɪ 'koi –wɛ, 'kä nyüü –pɪ
'pläwɒ bia. Nyüü kä 'ü 'mä –fäɪɪkɒ –wɛ.

–Maa nɪ 'kualä –sɔɔɔ 'wɒ. 'Ü ma trara
nɪ, bätää nyüü 'gbraa 'lɪ, 'ü fɔ. 'Ü ma 'nyɪ fɔ,
'ü 'bla 'üün.

'Ast 'ü nö –plu 'saa, –bɛ 'kua wɛ –bɛ
'ü jö. 'Ü ma 'bla nyɔɔ, 'ɔ ma m 'kuaa 'bre,
–sraakä, 'ku 'ɔ nö kä 'ɔ jö. 'ɔa 'muu 'ɔ ma dɔ
'ɔa –pu 'ɒ, jö 'ɔ jö.

'Ast 'i nɒ. –Sɾɪ 'dooa ti 'lɪ, 'ünya trara.
'Ünya pre bätää nyüü 'ünya fɔ, 'ünya –sisie
'kɪvɪɪ. 'Kua nya ji, 'ü nya 'bö 'üa –tɔɔɔɔɔ
–tɪa 'kä. 'Kua mi mi, 'ünya 'tɔ kpauun.

'Üma nyüü 'jä, 'ünya 'blee 'ünya mi 'üa
 'kuaa 'bre. 'Ü prea' nyüü ni, 'ümää' mi ni, 'ü
 ti ku 'doo deri. 'A -te 'kulu -ka bä -be bätää
 nyüü 'tɔɔ 'nyufɔ 'wu, -be 'kuaa 'fɔ 'a -si 'ü 'a
 'üa 'bre mi.

Bätää nyüüa 'muu 'blee 'ü 'blee bätä
 'ü jöi ɔ, -be 'ü nya 'kulu trara 'klɪ. «'Cavun!»
 'Ünya 'kpla 'uun. 'Kulu ni, 'au 'ü 'dara
 -Gböle. 'Kuaa 'nyerɛnyɔɔ -Gböle. 'Ü fa 'uun,
 'ü 'bete 'uun -asi -na 'nyri bää? 'ɔ -ma: «'Na
 'nyri bä -Gböle. 'Kuaa 'känyerɛnyɔɔ -Gböle.»

'Ü -ma: «Anyi 'bla 'ɔɔn, ama 'bla 'ɔɔn
 'jrupa 'plɛɛ 'i kää? Anyi 'bla 'ɔɔn; a fa 'ɔɔn
 bätä.»

'Ü 'tɔa' bätä ni, 'ɔɔ 'ü 'bete: «-Gböle,
 'be -mɔ 'nyere 'kua 'kä, -na 'kpatä 'kua a nyra
 'üü -fuöa tou ni, 'ü kla 'ünya -si ami 'wu.
 Ama mi 'ü pre ami, a 'kplaaa' -mi 'a 'ia 'bete
 -mi. Depleɛ anya nu, -be anya 'üün ma -fu
 tou, -be anya 'üün sɪaa? Dere -ga 'ɛɛn 'nyru,
 -a ma 'nyɪ 'ɛɛn 'nyrugaa, anya -mi 'blaa.» 'Asɪ
 bätää nyüü be, 'ünya 'bete -Gböle.

-Gböle -nëma: «'N 'trɛɛ 'ami -o, 'na

'kpatä 'kualë 'a 'jää' 'wv nı, 'ünyı 'pı ma -pi.
'ünyı pi ma -jere, -tvanv. Dere 'kua pıea' nı,
'εε bä prugbatu. Prugbatua 'doo 'uu 'a ma fa,
'kä 'anya 'kua tou 'lı sia. 'Aie 'n -gbala 'amı.»

'Astı -Gböle nv 'önya 'pa bätää nyüü
-tɔɔ 'lı. -Srı paa', bätää nyüü nya mi dätäri,
'ünya -pa -pıı nya -gbatu. 'Ia -srıı 'lı 'ü ma
tou 'wv mi. 'Sɔɔa nı -srıı 'lvi, 'üa 'fɔ -cere
-prugbatu kälı 'ünya mi.

'Kësa -kësa -kësa 'ü nya 'kua traraa'
nı, 'ü 'mä prugbatu tokalı mi nı, 'kua fɔ.
-Kätı , 'kuua 'muu mi kää', 'ü tea' 'üa -tɔrvıɔ
'ü ma -Gböle 'jä.

Jrüü 'sɔɔ 'ü ma -Gböle 'jä. 'Ü jre 'iin,
-maa bätää nyüü 'üü 'kpla -Gböle. -Srı -ka
paa', -be bätää nyüü jaa' -pıı 'ü pıea' nı, 'ü
fɔ. 'Astı 'ü fɔ 'ü 'bete.

'Ü jre 'iin -Gböle 'ɔɔ 'pa bätää nyüü
-tɔɔ 'lı. «'Kuaa -tɔrvıɔa -Gböle -ö, -ale
-kaa -mää 'kuua 'bre ji, 'ie -srara bätää
nyüü -pıı jöö?» -Be 'ü fɔ -be 'ü mö, -be 'ü
'bete a 'doo.

Tapönänä 'i bä -o. -Mɔ -gböle, -mɔ
bää' 'ku, -bakää bätää nyüü 'daa 'ümä -mı

'bla nu, 'ü 'a 'bla -mı, -nya 'kuaa 'bre jia 'nu!
Deplee kä ɲale 'blaa -mı -be -sraara 'üün
-priii?

Dere 'kua pıea', -ama 'nyı 'een srara,
-ama 'daa 'ba 'bla 'mı, üma 'bla -mı, 'ku
-nämä dö bä.

'Ast 'kua nu 'kä, 'ünya 'bete kä -Gböle
-o. 'A -Gböle kä 'nyrı bätää nyüü nya sia
'kua tou 'wu. 'ɔ ma 'nyı kä 'lıbä, a -määä
'saarı 'plä 'wu bä -o.

'Abıa 'na 'nänää -fatrafli -o.

–Gbötümü 'sɔɔ, tagbü 'sɔɔ

(*Deux amis, deux vieux*)

'I kä –gbötümü 'sɔɔ, –tagbü 'sɔɔ.

Tagbö –modoo sɔ 'ɔa bätä, 'ɔnya mi 'ɔa –
gbötümüɔa tagbö –modoo 'jä kalı. 'Be –kätısaa
nyüü, –a 'plɛɛ 'crukpa bää kää ?

–Gbia kaa' nı, 'ɔ –ma: «'Na –gbötümü
o, –jää –te –nämä 'prere –o.» –Plu tagböɔa
'jüjie 'prerea' nı, a –te 'ɔ 'pie 'ɔa –gbatɛ, 'a –te
'ɔ 'prere.

Nyukulua –wält nı, 'jüjie sape 'pala
'lı, 'ie –gbrere. 'E kä –gë. Tagböɔ mia' 'lı
'prere kalı nı, –gbia kaa' sapëgëlë 'ɔnya 'üün
jie. 'ɔnya 'üün 'ɔa –kotu 'lıpa. –Srı paa', 'ɔnya
cɛɛ 'ɔa –gbötümüɔ. «'Na –gbötümüɔ o, 'nyaa
mi –o.» «–Aaa.»

'ɔnya blö 'nyufɔ. 'Jüjie nya 'ɔɔn
'prerea' nyüköli, 'mä nyüköli tekalı mi nı,
sapëgë ma 'lıbä. 'Ii fa 'üün ü –gbala 'üa tv.
«Tv, sapeɛ bää' nyüköli 'ɛa –gë ma 'lıbä, –na
–gbötümüɔ –jaaa' –ı, 'ɔ jia' –ı 'lıprere kalı nı,
'ɔ fa ana sapëgë.»

'Üa tu nuna: «-Yii, 'cucawii!» 'Iibä:
«-Yee. Sapëgë ma 'libä.» 'Iibä: «'Ba mi 'ba
we 'wɔn 'ɔ ji.» 'Be tagbö bäsaa, -mäa 'nyenye
'mree. 'Jüjie 'ma 'wɔn -gäli 'kä, 'ünya mi
'ünya jrä 'wɔn -gäli.

'Ü -ma: «-Tu, ana tu nuna -a ji.»
'Iibä: «Dɛplɛɛɛ?» 'Iibä: «Ana sapëgëlë, -teri
-prerea' 'ia sapea -gëlë ma 'libä. A nuna -mɔ
fa 'üün. A -gbalaa' ana tu ni, 'aie 'ɔ 'daa -a
ji.»

'Ü nyra tagbölo nya 'blee, 'ünya ji
'ünya 'to 'üa tua -nyee. Tagbö -molo kää'
bätä nya we 'ɔa -gbötümɔ.

«'Na -gbötümɔ, nyukulu kä -wäli
-prerea' 'na 'jüjia sape 'pala 'li, 'ü nuna -sri
paa' -suwla, sapëgë ma 'libä, -maa sapëgëlë
'ü nuna -mɔ fa 'üün. 'Aie 'n we. 'Kësa -mɔ fa
'üün?»

'Da -gbötümɔ tagbölo ni, -jäsi 'ɔ bea'
ni: «'Na -gbötümɔ, 'nëma sapëgë fa 'ni. -Ama
'daa -gbagble 'n kä ni, -jää 'na -kotu. 'Ba
-a -te 'ua 'mli sapëgë ma bälɪ, -mä 'iin 'jä.
-Maa 'ua 'mli plaa wlu o, pla 'li tagbü daru

–o. –Nyɪ pla 'lɪ nyɔkɔɔɔɔɔ –o.»

'Asɪ 'ɔa –gbötümɔ be. 'Be 'ɔa
–gbötümɔ bā tagbe 'e; 'ɔ –ka plaa' 'lɪ 'ɔaɔɔ
nɪ, 'ɔ 'jä sapägälä, 'ü bälɪ. 'ɔ –pɔpɔa', 'ɔ
–ma: «'Na 'jü 'amɪ, nyɔɔɔɔ ma sapägä fa 'nɪ!
Sapägä ma 'lɪbä 'nɪ! –Asɪ a nɔ –be 'a 'ɔaɔ 'ɔ fa
sapägä? 'ɔ ma sapägä fa.»

'Ai ana 'brea nyüü 'ɔaɔ pla 'lɪ
tagbüɔɔɔɔ. 'Abɪa 'na 'nänäa –fatrafli –o.

Communiquez-nous tout problème que vous rencontrerez! Vous nous aidez ainsi à améliorer l'orthographe de la langue Nyragbi. Nous remercions par cette occasion, tout le peuple Nyragbi pour leur collaboration.

ADDITIF

Ces contes ont été enregistrés et vérifiés avant l'impression avec les Nyragbi, précisément dans les villages de Djapadji et Doba.

Voir la langue Bakwé écrite et lue sous toutes ses formes par tous ses composants est un souhait et objectif que veut atteindre le Centre de Traduction et d'Alphabétisation en langue Bakwé.

Nous vous remercions pour la collaboration fraternelle au nom des Bakwé.

Imprimé par la
Société International de Linguistique
08 B.P. 857 Abidjan 08, R.C.I.
Tel: 22.43.12.98

Bakwé / 2ème trimestre 2002/ 50